

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОБАЦІЙНОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

CERTAIN PROBLEM ISSUES OF PROBATION SUPERVISION IN UKRAINE

Розуменко В.В., 2 курс, спеціальність 081 «Право»
кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «ОЮА»

Покарання відповідно до законодавства України є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винуватою у вчиненні кримінального правопорушення. Змістом покарання є передбачене законом обмеження прав і свобод засудженого. Покарання має сприяти виправленню засуджених, а також запобіганню вчиненню нових кримінальних правопорушень як самим засудженим, так і іншими особами.

Статтю присвячено висвітленню проблемних питань застосування пробації як міри покарання. Обґрунтовано визначення пробаційного нагляду як комплексного покарання, яке охоплює обмеження різних прав та свобод засудженого у сферах свободи вибору професії та навчання, місця знаходження, проживання та пересування, спілкування, проведення дозвілля.

Розглянуто порядок складання представником органу пробації досудової доповіді за ухвалою суду з метою забезпечення суду інформацією про особу обвинуваченого, а також прийняття судом рішення про міру покарання і його індивідуалізацію. Висвітлюються дискусійні питання призначення пробації винятково судом за відсутності доступу до матеріалів досудового розслідування, питання необхідності визначення термінів складання досудової доповіді з метою оптимізації відповідної кримінальної процесуальної процедури.

Здійснено аналіз роботи уповноважених органів пробації щодо виконання покарання у вигляді пробаційного нагляду, строків виконання відповідного судового рішення, обов'язків уповноваженого органу пробації і обов'язків засуджених до покарання у вигляді пробаційного нагляду, наслідків ухилення від покарання у вигляді пробаційного нагляду.

Досліджуються нормативно-правові акти, які стосуються роботи органів пробації в Україні, і проблемні питання їх функціонування. Запропоновані пропозиції щодо вдосконалення законодавства щодо розширення повноважень органів пробації відповідно до законодавства Європейського Союзу. Аргументується позиція, що пробаційний нагляд варто розглядати не лише як контрольну функцію, але й як засіб консультування правопорушників, надання їм допомоги або створення мотивації.

Досліджуються окремі дискусійні питання взаємодії різних органів влади при здійсненні пробаційного нагляду. Розглядаються проблеми комплексного використання методів управління для сприяння раціональному розподілу завдань між органами влади та якісним плануванням спільних дій щодо здійснення нагляду. Висвітлюються прогалини в законодавстві щодо регламентації умов та порядку взаємодії органу пробації з правоохоронними органами, іншими органами та організаціями та можливі шляхи їх усунення.

Ключові слова: пробаційний нагляд, уповноважені органи з питань пробації, досудова доповідь у кримінальному провадженні, виконання покарання у вигляді пробаційного нагляду, взаємодія органів влади при здійсненні пробаційного нагляду.

Punishment according to the legislation of Ukraine is a coercive measure applied on behalf of the state by a court verdict to a person found guilty of a criminal offense. The content of the punishment is the restriction of the rights and freedoms of the convicted person as prescribed by law. Punishment should contribute to the correction of convicts, as well as to prevent the commission of new criminal offenses both by the convict himself and by other persons.

The article is devoted to highlighting the problematic issues of using probation as a measure of punishment. The definition of probation supervision as a complex punishment that covers the restriction of various rights and freedoms of the convict in the spheres of freedom of choice of profession and education, place of residence, residence and movement, communication, and leisure activities is substantiated.

The procedure for drawing up a pre-trial report by a representative of a probation agency under a court order in order to provide the court with information about the identity of the accused, as well as for the court to decide on the measure of punishment and its individualization is considered. The controversial issues of assigning probation exclusively by the court in the absence of access to the materials of the pre-trial investigation, the issue of the need to determine the terms for drawing up a pre-trial report in order to optimize the relevant criminal procedural procedure are highlighted.

An analysis was carried out of the work of authorized probation bodies regarding the execution of punishment in the form of probation supervision, the terms of execution of the relevant court decision, the duties of the authorized probation body and the duties of those sentenced to punishment in the form of probation supervision, and the consequences of evading punishment in the form of probation supervision.

The normative and legal acts concerning the work of probation agencies in Ukraine and the problematic issues of their functioning are studied. Proposals are made for improving the legislation on expanding the powers of probation agencies in accordance with the legislation of the European Union. The position is argued that probation supervision should be considered not only as a control function, but also as a means of advising offenders, providing them with assistance or creating motivation.

The article examines certain controversial issues of interaction between various authorities in the implementation of probation supervision. The problems of the integrated use of management methods to promote the rational distribution of tasks between authorities and high-quality planning of joint actions for the implementation of supervision are considered. The gaps in the legislation on the regulation of the conditions and procedure for the interaction of the probation authority with law enforcement agencies, other bodies and organizations and possible ways to eliminate them are highlighted.

Key words: probation supervision, authorized bodies on probation, pre-trial report in criminal proceedings, execution of punishment in the form of probation supervision, interaction of authorities in the implementation of probation supervision.

Постановка проблеми. Пробаційний нагляд як міра покарання є однією з важливих категорій кримінального права. Разом з тим питання пробаційного нагляду стосуються як кримінального права, так і кримінального процесу. Питання покарання є актуальними і дискусійними з огляду на проблеми законодавства та практичної діяльності уповноважених державних органів. Проблемні питання застосування пробаційного нагляду залишаються у центрі уваги науки кримінального процесу. Діяльність

органів пробації в Україні потребує вдосконалення в контексті оптимізації та розширення повноважень з урахуванням позитивних норм законодавства Європейського союзу.

Стан дослідження проблеми. Проблеми пробаційного нагляду досліджували такі науковці, як С.С. Вітвіцький, В.І. Гранкіна, О.С. Железняк, О.М. Звенигородський, К.А. Калашнікова, Л.П. Оніка, К.М. Оробець, Н.Г. Перепічка, О.В. Таволжанський та інші нау-

ковці. Разом з тим, ряд проблемних питань залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження.

Мета статті – дослідження проблемних питань застосування пробаційного нагляду у кримінальному процесі, формулювання відповідних пропозицій щодо вдосконалення теорії кримінального процесу та діяльності відповідних практичних органів.

Результати дослідження. Відповідно до ст. 59-1 Кримінального кодексу України (далі КК), покарання у вигляді пробаційного нагляду полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, визначених законом і встановлених вироком суду, із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства. Суд покладає на засудженого до пробаційного нагляду такі обов'язки: 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації; 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну свого місця проживання, роботи або навчання; 3) не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації. Суд може покласти на засудженого до пробаційного нагляду обов'язки: 1) використовувати електронний засіб контролю і нагляду та проживати за вказаною у рішенні суду адресою; 2) дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування та проведення дозвілля; 3) працювати або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітного та працевлаштуватися, якщо йому буде запропоновано посаду (роботу); 4) виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою; 5) пройти курс лікування від наркотичної, алкогольної залежності, розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб. Обов'язок використовувати електронний засіб контролю і нагляду встановлюється судом на строк від одного місяця до одного року. Пробаційний нагляд призначається на строк від одного до п'яти років. Пробаційний нагляд не призначається особам, які під час відбування цього виду покарання вчинили кримінальне правопорушення [1].

Ю.А. Пономаренко класифікує покарання залежно від того, на обмеження якого суб'єктивного права засудженого спрямовані покарання, останні поділяються на покарання, спрямовані на обмеження права на особисту свободу, покарання, спрямовані на обмеження права власності, покарання, спрямовані на обмеження права на працю, та покарання, спрямовані на одночасне обмеження кількох прав засудженого (комплексні покарання) [2, с. 43-44]. Відповідно, як слушно зазначає К.М. Оробець, пробаційний нагляд належить до комплексних покарань, оскільки охоплює правообмеження різних прав та свобод засудженого: у сферах свободи вибору професії та навчання, місця знаходження, проживання та пересування, спілкування, проведення дозвілля [3, с. 657].

Відповідно до ст. 314-1 Кримінального процесуального кодексу (далі КПК), з метою забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, а також прийняття судового рішення про міру покарання, представник уповноваженого органу з питань пробації складає досудову доповідь за ухвалою суду. Досудова доповідь складається щодо особи, обвинуваченої у вчиненні нетяжкого або тяжкого злочину, нижня межа санкції якого не перевищує п'яти років позбавлення волі. Досудова доповідь щодо неповнолітнього обвинуваченого віком від 14 до 18 років складається незалежно від тяжкості вчиненого злочину, крім випадків, передбачених КПК. Форма, зміст та порядок складання досудової доповіді про обвинуваченого визначаються законодавством. Досудова доповідь не складається: 1) щодо особи, стосовно якої прокурором складено клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності; 2) щодо особи, яка вже відбуває покарання

у вигляді обмеження волі або позбавлення волі; 3) щодо неповнолітнього, стосовно якого прокурором у порядку, передбаченому статтею 497 КПК, складено клопотання про застосування до нього примусових заходів виховного характеру; 4) щодо неповнолітнього, який не досяг віку кримінальної відповідальності, за наявності підстави для застосування примусових заходів виховного характеру відповідно до параграфа 2 глави 38 розділу VI КПК; 5) щодо особи, стосовно якої прокурором складено клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру; 6) щодо особи, до якої застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, проте вона вчинила новий злочин протягом невідбутої частини покарання; 7) у разі, якщо під час підготовчого судового засідання ухвалено судові рішення про затвердження угоди, передбаченої КПК. Досудова доповідь не може використовуватися у кримінальному провадженні як доказ винуватості обвинуваченого у вчиненні злочину. Досудова доповідь долучається до матеріалів кримінального провадження [4].

Зазначена процедура повинна сприяти індивідуалізації покарання разом з тим, сумнівним є ініціювання цього питання винятково судом за відсутності матеріалів досудового розслідування. Також слушно було б передбачити в законодавстві строки для складання такої доповіді, оскільки обмеження судом строків підготовки цієї доповіді унеможливить якісний збір матеріалів і, відповідно, індивідуалізацію покарання.

Відповідно до ст. 49-1 Кримінально-виконавчого кодексу (далі КВК), виконання покарання у вигляді пробаційного нагляду покладається на уповноважені органи з питань пробації за місцем проживання засудженого. Судове рішення виконується не пізніше ніж за десятиденний строк з дня набрання ним законної сили або звернення його до виконання. Уповноважений орган з питань пробації: 1) веде облік засуджених до покарання у вигляді пробаційного нагляду; 2) роз'яснює засудженим порядок відбування покарання; 3) здійснює контроль за додержанням засудженими порядку відбування покарання; 4) визначає порядок та періодичність явки засудженого на реєстрацію; 5) здійснює контроль за виконанням засудженим обов'язків, покладених на нього судом, звертається до суду з поданням про зміну покладених обов'язків за результатами оцінки ризику вчинення засудженим повторного кримінального правопорушення; 6) за заявою засудженого, на якого покладено обов'язок використовувати електронний засіб контролю та нагляду і проживати за вказаною в рішенні суду адресою, звертається до суду з поданням про зміну визначеної в рішенні суду адреси місця відбування покарання; 7) вживає заходів з припинення порушень виконання судового рішення; 8) вживає першочергові заходи з виявлення засуджених, місцезнаходження яких невідоме; 9) звертається до відповідних правоохоронних органів щодо розшуку засуджених, місцезнаходження яких невідоме; 10) звертається до правоохоронних органів з поданням про притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які ухиляються від відбування покарання. Засуджені до покарання у вигляді пробаційного нагляду зобов'язані: 1) виконувати визначені законом та покладені судом обов'язки; 2) з'являтися за викликом до уповноваженого органу з питань пробації. Поважними причинами неявки засудженого за викликом уповноваженого органу з питань пробації у призначений строк є несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють засудженого можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені [5].

Ст. 49-2 КВК регламентує строк покарання у вигляді пробаційного нагляду з дня постановки засудженого на облік уповноваженим органом з питань пробації. У строк покарання за правилами, передбаченими статтею 72 КК,

зараховується час попереднього ув'язнення або цілодобового домашнього арешту.

Наслідки ухилення від відбування покарання у вигляді пробаційного нагляду передбачає ст. 49-3 КК: у разі невиконання засудженим обов'язків, передбачених статтею 49-1 КК, вчинення адміністративного правопорушення, із засудженим проводиться індивідуальна профілактична бесіда та застосовується письмове попередження про притягнення до кримінальної відповідальності. Письмове попередження не застосовується, якщо покладений обов'язок не був виконаний з поважних причин. У разі ухилення засудженого від прибуття за викликом уповноваженого органу з питань пробації письмове попередження вважається винесеним, якщо його направлено через Національного оператора поштового зв'язку або вручено в інший спосіб і отримано підтвердження про його вручення. Стосовно засудженого, який ухиляється від відбування покарання у вигляді пробаційного нагляду, уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали до органів Національної поліції для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до статті 389 КК. Ухиленням від відбування покарання у вигляді пробаційного нагляду є систематичне невиконання засудженим обов'язків, передбачених статтею 49-1 КК, або вчинення адміністративних правопорушень, зникнення з місця проживання, створення умисних перешкод для функціонування електронного засобу контролю та нагляду. Систематичним вважається невиконання без поважних причин три і більше разів обов'язків, передбачених статтею 49-1 КК, покладених на особу рішенням суду, або вчинення трьох і більше адміністративних правопорушень [5].

Згідно з п.6 ч.1 ст.2 закону України «Про пробацію», пробація – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [6]. Разом з тим, п.55 Додатку до Рекомендації СМ/Rec(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про Правила Ради Європи про пробації передбачає, що нагляд варто розглядати не лише як контрольну функцію, але і як засіб консультування правопорушників, надання їм допомоги або створення мотивації [7, с.141].

К.М. Оробець слушно пропонує до наглядових заходів, які здійснюються у процесі виконання покарання у вигляді пробаційного нагляду, включати: 1) контроль за поведінкою засудженого з метою перевірки дотримання ним обов'язків, що випливають з законодавства та рішення суду; 2) роз'яснювальну роботу; 3) попереджувальні (профілактичні) заходи, які за результатами спостереження за засудженим визнані доцільними. При виконанні покарання, що розглядається, на відміну від позбавлення волі, нагляд має не постійний, а періодичний характер [8, с.153-154]. К.А. Калашнікова вважає, що необхідно відрізнити категорію «соціально-виховний вплив на засуджених» як більш широку від категорії «соціально-виховна робота з засудженими» та додати до ч.1 ст.2 Закону України «Про пробацію» п.7-1 такого змісту: «соціально-виховний вплив – це сукупність заходів, що застосовуються до суб'єктів пробації з метою вирішення криміногенних потреб, формування прагнення до певної моделі соціально значущої поведінки і досягнення мети виправлення» [9, с.177]. О.В. Таволжанський слушно вважає, що основна мета соціально-виховної роботи полягає не у виправленні як результаті перетворення особистості засудженого, а у створенні за допомогою засобів зовнішнього впливу необхідних умов для формування у засуджених основних компетенцій Соціально адаптованої людини у сферах самостійної пізнавальної,

громадської, соціально-трудової, культурно-дозвільної діяльності та побутової сфері [10, с. 60].

Відповідно до п. 2 розділу II наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі», під час проведення соціально-виховної роботи уповноважений орган з питань пробації забезпечує: складання індивідуального плану роботи із засудженими особами з урахуванням оцінки ризиків; аналіз виконання індивідуального плану роботи із засудженими особами; аналіз виконання засудженою особою обов'язків, покладених на неї судом та відповідно до закону; застосування диференційованого підходу під час надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги засудженим особам; сприяння працевлаштуванню, залученню до навчання, участі у виховних заходах та соціально корисній діяльності засуджених осіб; сприяння у вирішенні соціальних проблем неповнолітнього, у тому числі конфліктних ситуацій у сім'ї, зокрема, шляхом повідомлення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі утворення) ради, сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади для організації проведення оцінювання потреб дитини (сім'ї) у соціальних послугах, а також інформування служби у справах дітей, правоохоронних органів щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них домашнє насильство; сприяння у залученні неповнолітніх засуджених осіб до навчання та здобутті ними повної загальної середньої освіти; ініціює перед службами у справах дітей, структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міської, районної у місті (у разі утворення) ради, сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади, структурними підрозділами з питань охорони здоров'я місцевих державних адміністрацій питання щодо направлення неповнолітнього до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги. Разом з тим методи соціально-виховної роботи в нормативно-правових актах не визначені, що потребує відповідного правового регулювання. Разом з тим методи соціально-виховної роботи в цьому контексті законодавством якісно не регулюються, що потребує відповідного законодавчого доопрацювання [10, с. 91].

Окремої уваги заслуговує проблема взаємодії різних органів влади при здійсненні пробаційного нагляду. Так, відповідно до п. 12 Додатку до Рекомендації СМ/Rec(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про Правила Ради Європи про пробації зазначено, що служба пробації повинна співпрацювати у взаємодії з іншими державними або приватними організаціями та місцевими органами місцевого самоврядування для того, щоб сприяти залученню засуджених у життя суспільства. Необхідна скоординована та взаємодоповнювальна діяльність різних відомств на основі застосування різних галузей науки для вирішення часом складних проблем засуджених і гарантування безпеки суспільства [7].

Взаємодія органу пробації з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями здійснюється для ефективного виконання покладених на них завдань, якісної та своєчасної організації наглядових заходів, соціально-виховної роботи, здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк до звільнення, реалізації інших заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та ін. Взаємодія уповноважених орга-

нів з питань пробації з органами влади, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з початку і до завершення роботи з суб'єктом пробації. Основними напрямками взаємодії є надання послуг, спрямованих на мінімізацію виявлених криміногенних потреб суб'єктів пробації (житло, освіта, робота, матеріальне становище, контроль над поведінкою та мисленням, психічний стан, зловживання алкоголем, зловживання наркотичними засобами, стосунки у суспільстві, стосунки з рідними та близькими, ставлення до правопорушення, готовність до змін); організація контролю за поведінкою суб'єктів пробації під час їхнього перебування на обліку та виконанням плану індивідуальної роботи; залучення до процесу ресоціалізації суб'єктів пробації; внесення пропозицій щодо вдосконалення взаємодії сторін. Основними напрямками взаємодії є надання послуг, спрямованих на мінімізацію виявлених криміногенних потреб суб'єктів пробації (житло, освіта, робота, матеріальне становище, контроль над поведінкою та мисленням, психічний стан, зловживання алкоголем, зловживання наркотичними засобами, стосунки у суспільстві, стосунки з рідними та близькими, ставлення до правопорушення, готовність до змін); організація контролю за поведінкою суб'єктів пробації під час їхнього перебування на обліку та виконанням плану індивідуальної роботи; залучення до процесу ресоціалізації суб'єктів пробації; внесення пропозицій щодо вдосконалення взаємодії сторін. Для ефективної взаємодії пробації з правоохоронними органами, іншими органами та організаціями в запобіганні кримінальним правопорушенням необхідне функціонування дієвого організаційного механізму. Основна його мета повинна полягати у забезпеченні комплексного використання методів управління для сприяння раціональному розподілу завдань між вказаними органами та якісним плануванням спільних дій. Для цього в державі повинен бути розроблений механізм правового регулювання. З огляду на те, що діяльність органу пробації в Україні є новою та лише починає розвиватись, відпо-

відно механізм правового регулювання процесу взаємодії поки є нерозробленим, що потребує відповідного законодавчого регулювання. Відсутність же правових норм, які б чітко регламентували умови та порядок взаємодії органу пробації з правоохоронними органами, іншими органами та організаціями, є причиною виникнення прогалин та суперечностей, що призводять до відсутності взаємоузгодженості в діях вказаних органів [11, с. 7].

Висновки. Пробаційний нагляд належить до комплексних покарань, оскільки охоплює правообмеження різних прав та свобод засудженого: у сферах свободи вибору професії та навчання, місця знаходження, проживання та пересування, спілкування, проведення дозвілля.

До наглядових заходів, які здійснюються у процесі виконання покарання у виді пробаційного нагляду, необхідно включати: 1) контроль за поведінкою засудженого з метою перевірки дотримання ним обов'язків, що випливають з законодавства та рішення суду; 2) роз'яснювальну роботу; 3) попереджувальні (профілактичні) заходи, які за результатами спостереження за засудженим визнані доцільними.

Основна мета соціально-виховної роботи полягає не у виправленні як результати перетворення особистості засудженого, а у створенні за допомогою засобів зовнішнього впливу необхідних умов для формування у засуджених основних компетенцій соціально адаптованої людини у сферах самостійної пізнавальної, громадської, соціально-трудова, культурно-дозвільної діяльності та побутової сфері.

Методи соціально-виховної роботи при здійсненні нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, законодавством якісно не регулюються, що потребує відповідного законодавчого доопрацювання.

Діяльність органу пробації в Україні є новою та лише починає розвиватись, відповідно механізм правового регулювання процесу взаємодії поки є нерозробленим, що потребує відповідного законодавчого регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III / *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 13.12.2024).
2. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины : монографія. Харьков : ФИНН, 2009. 344 с.
3. Оробець К.М. Пробаційний нагляд – новий вид покарання в Україні: аналіз законодавчої реформи як напрямку кримінально-правової політики з точки зору аксіологічного підходу. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 11 (17). С. 653-662. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/download/7345/7386>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI / *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 13.12.2024).
5. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11 липня 2003 року № 1129-IV / *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення 13.12.2024).
6. Про пробацію: Закон України від 5 лютого 2015 року / *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення 13.12.2024).
7. Збірник документів Ради Європи з запобігання перенаселеності в'язниць. Українське видання. Рада Європи, жовтень 2015 р. 170 с. URL: <https://rm.coe.int/168047ebb5> (дата звернення: 13.12.2024).
8. Оробець К.М. Покарання у виді пробаційного нагляду: особливості призначення та виконання / *Наука і техніка*. № 1 (29) 2024 с. 147-160.
9. Калашнікова К.А. Сутність соціально-виховного впливу на засуджених органами пробації. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 3(5). С. 171-179.
10. Таволжанський О.В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : монографія / за ред. В.В. Голіні і Л.П. Оніки. Харків : Право, 2015. 192 с.
11. Железняк О.С. Особливості взаємодії органів пробації з іншими суб'єктами щодо реалізації наглядової пробації в Україні / *Академічні візії*. випуск 31, 2024.